

'Het dakspecialisme besteden we apart aan'

De daksector is te sterk gefragmenteerd, vindt Emile Quanjel. De samenwerking die nodig is om innovaties en kennisuitwisseling mogelijk te maken, vindt nog nauwelijks plaats. Dat kan en moet beter. Maar gelukkig: "Leven op Daken is een gunstige uitzondering."

Het gevelbedrijf kan dienen als goed voorbeeld voor de daksector, verklaarde Emile Quanjel deze zomer tegenover het blad Cobouw naar aanleiding van zijn promotieonderzoek naar de kennisuitwisseling tussen uitvoerende en ontwerpende partijen in de bouwwereld. Citaat uit het interview: *'Door de introductie van nieuwe technieken en materialen zijn daar in de afgelopen jaren allianties ontstaan tussen verschillende partijen. Hierdoor kunnen de gevelbouwers nu bij opdrachtgevers een andere rol in het bouwproces opeisen, en door de uitwisseling van kennis en ervaring betere, vernieuwende oplossingen bieden. (...) In de daksector zie je nog altijd de traditionele aanpak: een aannemer krijgt de opdracht en belt dan een dakbouwer om aan de slag te gaan. Die stapt zo laat in het proces, dat alles al vast ligt. Dan is het niet meer mogelijk om met eigen inzichten te komen.'*

Au! De visie van Quanjel kwam hard aan bij directeur Marc Evers van Mastum Daksystemen. Als partner van Leven op Daken presenteert hij zich juist als specialist met kennis van zaken die bij voorkeur nog

Sydney Opera / Architect: Jørn Utzon

'De architect zou al in de ontwerpfase een dakspecialist moeten inhuren als adviseur'

vóór de start van de bouw zitting neemt in het bouwteam om zijn kennis van daken met de andere partijen te delen. Sterker nog, bij Leven op Daken leeft het gevoel dat juist die andere partijen, te beginnen met de architecten, niet graag met dakspecialisten om tafel zitten.

Quanjel, zelf architect, onderschrijft dit laatste ten dele. "Voor veel architecten maar ook opdrachtgevers en hoofdaannemers is het dak het sluitstuk van de begroting waar bovendien weinig eer aan valt te behalen omdat het buiten het zicht ligt. Maar er is ook een andere kant van het verhaal dat vertelt dat er architecten zijn die juist wél heel veel met daken doen. Denk aan de opera van Sydney, die feitelijk in zijn geheel uit één groot dak bestaat. Of het dak van de bibliotheek van de TU Delft, dat ook een publieke verblijfsruimte is. Door verschillende kennisgebieden te koppelen zodat zowel de engineering, uitvoering als het onderhoud gegarandeerd kunnen worden, is een initiatief als dat van Leven op Daken een stap in de goede richting om in een vroeg stadium betrokken te raken bij projecten. Zo'n opstelling is in deze sector uitzonderlijk."

Gegarandeerd eindproduct

Quanjel waakt er echter voor in een welles-nietesspelletje te vervallen over de vraag wie nu wel of niet met de ander om tafel wil zitten. Het gaat hem om iets anders: "Opdrachtgevers wensen een kwalitatief goed en gegarandeerd eindproduct.

Daarbij past niet dat de opdracht wordt gegeven aan één partij, in dit geval een hoofdaannemer, die vervolgens stukjes van de renovatie of nieuwbouw onderbrengt bij diverse onderaannemers die in de eerste plaats geselecteerd zijn op prijs en niet op kwaliteit. Dat werkt niet. Onlangs is dit weer eens opnieuw duidelijk geworden bij een project waarvan ik de naam en locatie niet zal noemen, maar waarbij al vóór de oplevering van het groendak lekkage werd geconstateerd. De hoofdaannemer zei tegen de dakdekker en de hovenier: 'Zoeken jullie zelf maar uit wie verantwoordelijk is'. Hiermee bewees hij zijn opdrachtgever geen dienst – de hoofdaannemer zou zijn verantwoordelijkheid zelf moeten nemen en het probleem oplossen – en hij bewees zijn onderaannemers geen dienst want hij probeerde ze min of meer tegen elkaar uit te spelen."

Aansluitend op dit laatste spreekt Quanjel een tweede compliment uit aan het adres van Leven op Daken, omdat de partners binnen dit kennisplatform – dakdekkers en hoveniers – niet alleen nauw samenwerken, maar ook één gegarandeerde garantieregeling bieden. Hierdoor speelt de schuldvraag voor hen noch voor de opdrachtgever en hoofdaannemer dus geen -rol meer.

Lees verder op de volgende pagina

Vervolg van pagina 19

Twee werelden

Terug naar het promotieonderzoek, dat er van uit gaat dat er hoe dan ook iets moet verbeteren in de samenwerking tussen uitvoerende en ontwerpende partijen. En dit geldt, benadrukt Quanjel, óók voor Leven op Daken. "Het is een goede aanzet wanneer een dakspecialist niet zomaar lukraak uitvoert wat een architect op papier heeft gezet en in plaats daarvan met aangepaste tekeningen met verbeter suggesties komt, maar het blijft reactief optreden. Architect en dakspecialist zouden daarvoor al met elkaar om tafel moeten zitten om elkaar te bevragen op ieders specialisme. Interactief dus. Alleen dan krijgen ze ook begrip voor elkaar en de specifieke problemen waar de ander mee worstelt. Een ontwerptraject bijvoorbeeld verloopt vrijwel altijd tamelijk chaotisch. De dakspecialist daarentegen werkt heel methodisch. Dat zijn twee totaal verschillende werelden die, om te kunnen samenwerken, op zijn minst naar elkaar zouden moeten luisteren."

Om dit onderling overleg te bevorderen, heeft Quanjel een training ontwikkeld die dakspecialisten, architecten, installatiedeskundigen en anderen letterlijk samenbrengt om gezamenlijk te ervaren hoe dit kan werken. "Want", zo zegt hij, "samenwerken kun je leren. Daarbij spelen drie factoren een rol. Ten eerste wederzijds respect, wat uiteindelijk zal omslaan in onderling vertrouwen. Dan inhoudelijke kennis overdragen, en wel zó dat de ander het ook snapt. En tot slot de vaardigheden leren die nodig zijn om dit alles op een goede manier te kunnen doen."

Om de samenwerking een verdere impuls te geven pleit Quanjel er voor grote bouwprojecten in delen op te knippen en die apart aan te besteden. Dus bijvoorbeeld ook de bouw van het dak, al dan niet inclusief groen of andere extra gebruiksmogelijkheden. "Daarmee spreek

je alle betrokken specialisten aan op hun specifieke vakkennis en dwing je ze min of meer ook om met de specialisten op andere vakgebieden in overleg te gaan en hun kennis te delen. Met het aansturen op dergelijke kennisallianties haal je de hoofdaannemer en het inkopen op prijs er tussenuit. Dat hoort ook in een moderne markt. Het zou niet meer dan logisch moeten zijn dat een architect al in de ontwerpfase een dakspecialist inhuurt als betaalde adviseur. Met de nadruk op betaald. Je koopt dan diens kennis, en niet diens product. Want het zou gedurende het traject ook zo maar kunnen dat het specifieke product van de specialist nou net niet dé oplossing blijkt te zijn voor dit specifieke vraagstuk. Nou, dan koop je dat product toch gewoon bij een andere specialist in. Met dank aan de betaalde kennis van de ingehuurde adviseur." Quanjel streeft er naar zijn promotieonderzoek aan de TU Eindhoven in 2011 te afronden. *L*

'De hoofdaannemer en het inkopen op prijs halen we hiermee uit het bouwproces'

Bibliotheek Technische Universiteit Delft / Architect: Mecanoo Architecten

De relatie tussen architect Emile Quanjel en het programma Bouwen met Groen en Glas

Emile Quanjel is een architect die zijn beroepspraktijk tijdelijk op een laag pitje heeft gezet voor het doen van promotieonderzoek naar kennisuitwisseling tussen uitvoerende en ontwerpende partijen in de Nederlandse bouwwereld. In samenhang met zijn promotieonderzoek is hij sinds begin 2010 in dienst van de Stichting Living Daylights als programmaregisseur voor het programma Bouwen met Groen en Glas. Dit programma, in opdracht van Productschap Tuinbouw en het InnovatieNetwerk, is er op gericht beleidsmakers, opdrachtgevers bouwprofessionals en onderwijsinstellingen enthousiast te maken voor een onlosmakelijke verbinding tussen groen en daglicht met de bebouwde omgeving.

“We willen de kwaliteit van gebouwen verbeteren met de voor de hand liggende middelen groen en licht”, vertelt Quanjel. “Uitgangspunt is dat we wat betreft ons woon- en werkcomfort iets te ver zijn doorgeslagen in de techniek. Vinden we bijvoorbeeld de lucht in een ruimte met klimaatbeheersing echt wel lekker? Of willen we stiekem toch liever een raam kunnen openzetten?”

Het is gebleken dat mensen zich het prettigst voelen in een ruimte met veel dag- en zonlicht en met uitzicht op groen. Ook binnengroen. Dat kan dan tevens zorgen voor een natuurlijke akoestiek, geur en luchtvochtigheid in de binnenruimte. “Daarnaast wordt er veel te veel fossiele energie verbruikt in de gebouwde omgeving. Energieopwekking door gebruik te maken van de warmte van het daglicht, zoals in de tuinbouw, zou een positieve waarde kunnen toevoegen. Iets soortgelijks geldt ook voor onze voeding. Willen we in de winter echt wel aardbeien eten die op een onnatuurlijk manier

en met hoge energiekosten tot wasdom zijn gekomen? Zijn de tomaten die we zelf op een natuurlijke manier hebben zien groeien niet veel lekkerder?”

Het programma Bouwen met Groen en Glas gaat uit van gebouwen als bron van vitaliteit en energie en draait al met al om drie kernwaarden: welbevinden, energie en voeding. “We willen het welzijn van mensen in gebouwen bevorderen. Maar we willen ook zonnewarmte verzamelen om die vervolgens binnen het gebouw te kunnen gebruiken. En we zoeken naar slimme technieken om de teelt van voedsel zodanig te beïnvloeden, dat dit bijdraagt aan ons welzijn. Zodat we straks als het ware welzijn, energie én gezonde voeding kunnen oogsten in het gebouw of in de directe omgeving daarvan.”

Groendaken en groene gevels passen uitstekend binnen dit concept, zegt Quanjel. Maar uiteraard ook energie- en mogelijk zelfs waterdaken. “Maar alleen met producten aan de slag gaan, is te eenzijdig. We moeten ook de randvoorwaarden scheppen om dit alles mogelijk te maken, zowel aan de proces- als aan de beleidskant. Voorts dienen de voordelen inzichtelijk te worden gemaakt, bijvoorbeeld in de vorm van excursies naar goede voorbeeldprojecten maar ook door samen te werken met onderzoeksinstituten die de voordelen kunnen meten en kwantificeren. En de uitkomsten van dit alles dienen we aansluitend weer terug te koppelen naar de praktijk. Wat dat betreft is Bouwen met Groen en Glas een echt ‘doen!-project.’”

Christelijk Agrarisch Hogeschool Dronten / Architect: BDG Architecten Ingenieurs